

град¹ проклети Ягарени. На пришедши Лешка войска ва помощъ Нем'цѣ, и божією помощію поразише Търке, и съ великимъ стѣдомъ и срамомъ вѣзвратише се, свое хотеніе не подвчише.

Наки на „А.Х.П.Д.“ казавизають се Търци на Немце, Нем'ци же на Търке...

Гофроній Милошевич

(Овај је потпис писан другом каснијом руком у дну недовршене стране).

Изгледа, да је владика Јефрем само оволико у чисто написао од свога летописа, од кога је, можда, у концепту имао забележене и остале године, бар до 1694, када је посвећен за епископа печујског или до Ракоцијева устанка 1703 год., пре него што ће избећи у Русију; али се тај концепт није сачувао.

Рад. М. Грујић

ПЕЧАТИ СРПСКИХ ПАТРИЈАРАХА КРАЈЕМ XVII И ПОЧЕТКОМ XVIII ВЕКА

О печатима српских архиепископа-патријараха, као и њихових митрополита и епископа, од XIII—XVI века, имамо врло мало података. Знамо само да су имали печате. Тако напр. у једној повељи патријарха Никодима из 1450 год. за Карејску ћелију Св. Саве у Светој Гори, забележено је на крају: Писа и подписа и печати логодетъ Тодоръ (Законски споменици 475). Према томе, српски патријарси у XV веку имали су своје *логошете*, који су, како изгледа, уједно били и *чувари патријарашког печата*. Вероватно је, да је тако било и раније. Али, како је тај печат изгледао није нам нико ништа забележио. Само је архимандрит Леонид, у својој Историји Хиландара (1868), стр. 138, рекао: да је на тој повељи патријарха Никодима — *печать архиепископа Саве*. Међутим, све што је писано о печату Св. Саве — мали четворокут, као на прстену, са именом Сава — отиснутом на његовом Карејском типyku, датираном 1199 год., и ако би то заиста био оригиналан печат Св. Саве, не може се, без икаквих других података, односити на архиепископију која је основана пуна два деценија после тога...

Знамо даље, да су око половине XV века и митрополити, смедеревски Атанасије и београдски Григорије, имали своје печате када су 1441 године остављали у Дубровнику на чување драгоцености деспота Ђурђа и Београдске митрополије. Наиме, један део поклада деспота Ђурђа био је смештен у две вреће — потъ печатю реченога митрополита (Атанасија. — Пуцић, Спомен. срп. II, 97); а исто тако дате су биле на чување у Дубровнику и драгоцености Београдске митрополије, у ковчезима и бисагама — *bullatas bulla dicti olim domini Gregorii metropolit...* (М. Динић, Поклад београдског митрополита Григорија из XV века у Зборнику за историју Јужне Србије и суседних области I, 32). Али, ни о изгледу тих печата немамо никаквих података.

Из времена после обновљења аутокефалности Пећске патријаршије, имамо већ нешто више података, описа, па и самих отисака печата српских патријараха, митрополита и епископа. Први такав податак је из 1609 год., на патријарашкој синђелији за вретанијско-марчанског епископа Симеона. Данас немамо оригинала те синђелије; али је загребачки бискуп Петар Петретић, у својој информацији од 3 јуна 1663 год., изјавио: да је видео тај оригинал, истина без патријархова потписа — *sed solum sigillum Patriarchale in illis fuit appositum*. А на очуваној транскрипцији те синђелије латиницом, у Загребачком Надбискупском архиву, има означен круг печата и поред њега напис: *Obraz vazneshenia Hristova. Pечат Patriarchiae Peckszkie*. (Исти напис, без круга печата, налази се и у ћирилском препису те синђелије, који је објавио Ј. Шимрак у *De relationibus Slavorum meridionalium cum Sancta*